SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:765

av Marie Nicholson (M)

Företags straffrättsliga ansvar vid korruption

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda ett stärkt straffrättsligt ansvar för företag vid korruption och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Korruption undergräver förtroendet för samhällets institutioner och snedvrider konkurrensen. Företag som skaffar sig fördelar genom mutor ska inte kunna undgå ansvar genom att hänvisa till enskilda medarbetares agerande.

I Sverige kan företag åläggas företagsbot när brott begås inom verksamheten. Däremot saknas ett självständigt straffrättsligt ansvar för juridiska personer. Det finns anledning att undersöka om dagens system är tillräckligt för att effektivt kunna ingripa mot företag som gynnas av allvarlig korruption.

Frågan är särskilt viktig i kommunal verksamhet. Kommunerna hanterar stora ekonomiska värden genom upphandlingar och byggprojekt. De fattar också beslut som kan ha stor betydelse för enskilda företags ekonomiska intressen. När företag genom mutor skaffar sig fördelar vid kommunala upphandlingar drabbas både skattebetalarna och de seriösa företag som följer reglerna.

Korruption kan vara svår att upptäcka i verksamheter där personliga relationer och ekonomiska intressen sammanfaller. När oegentligheter upptäcks måste det finnas effektiva möjligheter att ingripa, inte bara mot den som tagit emot en muta utan också mot det företag som har dragit nytta av brottsligheten.

OECD har vid upprepade tillfällen kritiserat Sverige för brister i möjligheten att hålla företag ansvariga för internationella mutbrott. I sin granskning 2024 konstaterade organisationen att inget företag hade ålagts företagsbot för internationella mutbrott under de föregående 25 åren. Kritiken visar att det finns anledning att se över hur företagsansvaret är utformat.

Utredningen Straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel (SOU 2025:87) föreslår förändringar som kan förbättra möjligheterna att ingripa mot korruption i internationella affärsförbindelser. Samtidigt konstaterar utredningen att dess uppdrag inte omfattat en fullständig översyn av företagsansvaret och att flera av de brister som OECD identifierat därför kvarstår att hantera.

Det finns därför skäl att gå vidare och pröva om ett självständigt straffrättsligt ansvar för juridiska personer skulle ge bättre möjligheter att ingripa mot allvarliga korruptionsbrott. En sådan översyn bör särskilt uppmärksamma korruption i samband med offentlig upphandling och kommunal verksamhet.

Sverige ska vara ett land där företag konkurrerar på lika villkor och där offentliga beslut fattas på sakliga grunder. När företag använder korruption för att skaffa sig ekonomiska fördelar måste samhället ha möjlighet att utkräva ett tydligt och effektivt ansvar.

Marie Nicholson (M)